

Lidská práva a ekonomický systém

Roberto Bissio

Social Watch International Secretariat

Jaký je vztah mezi lidskými právy a ekonomickou a finanční architekturou? Když byla tato otázka položena národním koalicím sítě Social Watch, přišly velmi bohaté a rozmanité odpovědi. Jestliže k nim čtenář této zprávy přistoupí s otevřenou myslí, bude nucen opustit ve svých úvahách vyjeté koleje a možná bude inspirován k tomu, aby se snažil navzájem tvořivě propojovat vzdálené extrémy.

Tak například sílí shoda v tom, že katastrofa na finančních trzích USA a Evropy, která tlačí celý svět do recese, nezaměstnanosti a sociálního rozpadu, má své počátky v deregulaci bank začátkem devadesátých let a v neexistenci vládního dohledu nad chamtivými aktéry, kteří byli vyzbrojeni riskantními investičními „vehikly“.

„Kolaps veřejných institucí drtí ekonomiku. Bez dobrého vládnutí bojují iniciativy soukromého sektoru a tržní mechanismy o holé přežití. Zaujatost a sobecká extrémistická ideologie brání politickému a hospodářskému pokroku,“ říká jedna z analýz v této zprávě. Mohla by se dobře hodit na globální finance, ale její autoři hovoří o Somálsku, jedné z nejchudších zemí světa, kde byla místní koalice Social Watch svědkem toho, jak se začátkem 90. let zhroutil národní stát, a kde dnes v důsledku toho vládne všeobecná zločinnost, pirátství a válka mezi skupinami, jež neváhají verbovat dětské vojáky, znásilňovat mladé dívky a vraždit novináře a aktivisty občanské společnosti, aby nezůstal žádný svědek tohoto martyria.

Švýcarská Social Watch, jež podává zprávu o jedné z nejbohatších zemí světa, považuje za nestoudné, že „země poskytuje jen skrovnou rozvojovou pomoc a nepodílí se na snahách o vyvíjení inovativních mechanismů globálního financování. Ačkoli zůstává magnetem pro fondy pocházející z daňových úniků, nespolečně pracuje na formulování mezinárodní daňové politiky,“ čímž neplní své závazky v podpoře rozvoje a lidských práv. Ve stejné době odhaduje koalice Social Watch v El Salvadoru, že daňové úniky velkých korporací dosáhly za rok 2006 celkem 2,6 miliardy dolarů, což je přibližně stejná částka jako objem státního rozpočtu v roce 2007. Celkové daňové úniky od roku 1990 se odhadují na 25 miliard \$. Tato částka by smazala celý zahraniční dluh, na jehož splácení odchází každý čtvrtý dolar státních příjmů.

Jelikož globalizace posiluje každý den vazby mezi těmito vzdálenými realitami, německá koalice Social Watch požaduje od své vlády, aby uznala, že „Německo má závazky v oblasti lidských práv k lidem v jiných zemích ... kdekoliv se německý stát, jeho občané nebo německé společnosti angažují v nějaké činnosti“. To se má výslovně týkat také obchodní a investiční politiky stejně jako rozhodnutí

ARABSKÝ REGION:

„Chudé a politicky slabé arabské vlády se musí rozhodnout buď pro respektování dohod o lidských právech nebo pro plnění pokynů mezinárodních ekonomických institucí. Často raději porušují lidská práva a pak čelí stížnostem nebo v nejhorším případě mezinárodnímu šetření, než by přišly o miliony dolarů pomoci, pokud by odmítly obchodní a ekonomické dohody.“

BOLÍVIE:

„Dnes už má země rozsáhlé zkušenosti s politikami, jež mají harmonizovat rozvojovou pomoc. Jak to vyjádřil jeden funkcionář subministerstva veřejných financí a vnějšího financování, Bolívie je „pokusem králikem mezinárodních institucí, které zkoušejí nové způsoby boje proti chudobě“. Zatím tohoto cíle nedosáhl žádný z nich. Chudoba je pořád všudypřítomná.“

přijímaných v multilaterálních rozvojových bankách. Tímto směrem jde Nizozemí, pro něž budou lidská práva „výchozím bodem“ holandské zahraniční politiky obhajující svobodu projevu, zrušení trestu smrti, zákaz mučení a prosazování práv žen. Vláda prohlašuje, že „bude kritická ke svým spojencům tam, kde to bude potřebné, a bude stejně ochotná zkoumat svou vlastní činnost“. Místní koalice Social Watch ovšem dodává, že se vláda stále zdráhá uznat pravomoci orgánů vyplývající z mezinárodních smluv o lidských právech a že její obchodní politika je často v rozporu s cíli rozvoje a podporou lidských práv.

Zatímco Somálci doufají v obnovu pokoje a „budoucí demokratickou vládu schopnou snižovat chudobu a nerovnost,“ v Demokratické republice Kongo se demokratický proces roku 2006 stal výzvou pro vládu, aby „zaručila, že budou rychle zřejmé sociální dividendy demokracie“. Ke strategiím obhajovaným organizacemi konžské občanské společnosti patří vzájemná spolupráce mezi zeměmi Jihu a revize podmínek koncesí poskytnutých těžbařským firmám. V Nepálu, který také patří k nejchudším zemím světa, svržení monarchie a volby do nového Ústavodárného shromáždění nabízejí místní koalici Social Watch naději, „že konečně bude za námi dlouhé období násilného konfliktu“. Konflikt stimulovala liberalizace obchodu jako důsledek vstupu Nepálu do Světové obchodní organizace (WTO) roku 2003, protože umožnila masivní importy potravin a tím zruinovala místní rolníky. V zemědělství jsou zaměstnány tři čtvrtiny obyvatelstva, přičemž setba, sklizeň a výroba osiva je do značné míry závislostí žen. Zničení jejich existence je porušením jejich práva na potravinovou bezpečnost.

Je velmi snadné spojovat násilný konflikt se zbídačováním a porušováním lidských práv, ale analýza příčin konfliktu tak samozřejmě není. Ve zprávě z Keni to koalice Social Watch dělá tak, že se zaměřuje na problematiku půdy, přístupu ke zdrojům a moci. Občanská společnost navrhuje nový pojem „posilu-

jící spravedlnosti“ (restorative justice), jež chrání obecné dobro, namísto konvenční „kárné soupeřivé spravedlnosti“ (retributive adversarial justice), která zvyšuje polarizaci. Libanon se snaží zabránit tomu, aby nestabilní sociální a politická situace explodovala v násilném konfliktu. Ovšem plány, které v současnosti realizuje vláda za podpory mezinárodních dárců, sledují podle všeho především integraci země do mezinárodní ekonomiky a ne zajištění základních sociálně ekonomických práv Libanonců. Zpráva thajské Social Watch ukazuje ve své studii o komunitních právech na místní úrovni, jak může dojít k výbuchu násilí, když je narušen ekologicky a kulturně udržitelný životní styl.

Nikde není konflikt dramatictější než v Iráku, kde se „každodenní život stal nočním můrou“. Irácké sdružení Al-Amal, které vydávalo pro Social Watch zprávy o utrpení Iráčanů už před léty za Saddáma Husajna, se v tomto roce soustřeďuje na osud milionů Iráčanů, kteří byli donuceni opustit své domovy a hledat bezpečí v jiných částech země nebo v zahraničí: je to nejrozsáhlejší a nejrychlejší migrace v moderních dějinách, jež postihla přibližně pět milionů lidí. Zatímco tento proces neustále pokračuje, občanská společnost Iráku už plánuje, jak v rámci řešení konfliktu zmírnit utrpení svých spoluobčanů.

Druhá stránka problému migrace je zřetelná ve Španělsku, kam každý rok přichází v postavení migrantů 600 tisíc lidí. „Základní příčinou je systematické porušování Mezinárodní úmluvy o ekonomických, sociálních a kulturních právech (ESC),“ konstatuje španělská platforma Social Watch. „Přes legislativní pokroky v posledních pěti letech, jež usnadnily získávání pracovních povolení, jsou cizinci často směřováni do zaměstnání s horšími pracovními podmínkami a špatnými mzdami, přičemž ženám hrozí trojí nebezpečí: jako imigrantkami, pracovníci a ženám.“ Organizace občanské společnosti však přičítají španělské vládě k dobru, že podstatně zvýšila rozvojovou pomoc a podporuje mezinárodní smlouvu o kontrole obchodu se zbraněmi.

BARMA:

„Čtyřicet šest let vojenské vlády zničilo Barmu natolik, že je jednou z nejchudších zemí světa. Namísto vytváření prostředí, v němž se lidé mohou plně podílet na rozhodování o řízení své země a těšit se prosperitě, vládnoucí Státní rada míru a rozvoje zavedla ekonomickou politiku, která obohacuje její stoupence, ale zbídačuje většinu obyvatelstva. Podle OSN přibližně jedna třetina obyvatel živoří s příjmem menším než jeden dolar denně.“

KAMBODŽA:

„Deregulací investic a importů, jejímž cílem byla podpora zahraničních investic, Kambodža rychle přešla k pozemkovým koncesím a spekulacím. Zatímco z toho měla prospěch elita, je ohrožena udržitelnost původních menšinových etnických kultur, zejména na severovýchodě země. Mocní veřejní činitelé prodávají zemědělskou půdu velkopodnikatelům nebo ji vyvlastňují v jejich prospěch, městské oblasti se rychle rozšiřují a dostupná půda je vyčerpána, což způsobuje velkou nerovnost mezi bohatými a chudými.“

Osud migrantů velmi znepokojuje také koalici Social Watch v Jižní Koreji, kde migranti trpí špatným zacházením a diskriminací přes rozsudek Ústavního soudu z roku 2001, podle něhož „cizinci mají také právo na lidskou důstojnost, lidská práva a právo usilovat o štěstí jako lidská bytost“. Na Kypru se Social Watch staví za lepší vzdělávání jako cestu k sociální spravedlnosti zvláště pro děti, jejichž mateřským jazykem není řečtina a jejichž podíl roste. Na Maltě je jinak výborná situace v oblasti lidských práv poskvřována epizodami rasismu a špatnými podmínkami ve čtyřech střediscích administrativní internace pro žadatele o azyl.

Z Filipín emigruje každý rok víc než milion lidí, většinou žen. Penězi, které posílají domů, udržují ekonomický růst Filipín, zatímco podstatná část vládních příjmů jde na splácení dluhů. Chudoba je na vzestupu a následně sociální nepokoje se potlačují pomocí ustanovení nového protiteroristického zákona.

Změna ekonomického režimu je sázkou, která může nebo také nemusí přinést výhru, ale která má vždy své náklady. A tyto náklady velmi často nesou nejslabší a nejzranitelnější společenské skupiny. V případě Maďarska jsou to Romové (kterým se pohrdavě říká cikáni), kteří byli nejhůře postiženi přechodem k tržní ekonomice a navíc se stali obětím beránkem v situaci, kdy většina Maďarů zažívá silný pokles životní úrovně. Postavením Romů jsou znepokojeny také koalice Social Watch v Srbsku, Slovensku, Rumunsku a České republice, zatímco v Lotyšsku jsou omezována práva ruský mluvící menšiny (tvořící třetinu obyvatelstva).

Úhelným kamenem v boji za uskutečňování práv ESC je právo na bydlení. Z jedné strany je to dáno faktem, že pojem domova je důvěrně spojen s pojmem rodiny, která je hodna ochrany ve všech kulturách a ústavách. Na druhé straně, má-li vláda zaručit svému obyvatelstvu bydlení, musí podnikat nějaké pozitivní kroky (a nejen se zdržovat odsouzeného jednání,

jako je cenzura nebo mučení). Právo na ekonomicky dostupné bydlení institucionalizovala roku 2007 po úspěšné kampani občanské společnosti Francie; toto právo se tak stalo povinností státu, kterou lze vymáhat v případě neplnění soudní cestou. Ovšem vzhledem ke skrovné částce určené v rozpočtu na bydlení bude stát schopen zaručit právo na bydlení přibližně 10 procentům ze tří milionů lidí žijících v nevhodných obydlich včetně bezdomovců. Zpráva argentinské platformy Social Watch se letos soustřeďuje na právo na bydlení zakotvené v Ústavě, ale ponechané v rukou trhu. V důsledku toho žije čtvrtina domácností v nevhovujících podmínkách.

Ve Spojených státech je jednou z rozsáhlejších kampaní Living Wage Campaign (Kampaň za existenční mzdu) organizovaná sdružením ACORN a požadující práci pro všechny, spravedlivou mzdu a také přístup k ekonomicky únosnému bydlení. Státy u pobřeží Mexického zálivu, zejména Mississippi a Louisiana, které byly poničeny hurikánem Katrina, se staly bojištěm a zkušebním terénem pro řadu právních principů dosud zařazovaných do mezinárodní oblasti, od práv vnitřních uprchlíků až po právo na půdu a bydlení.

Šedesát let poté, co Spojené státy vedly aktivní kampaň za Všeobecnou deklaraci lidských práv, se dnes distancují od systému OSN, který pomáhaly vytvořit. Tento trend podkopává potenciál pro kolektivní řešení rozhodujících problémů, před nimiž dnes stojíme, jako je změna klimatu, zostřující se potravinová krize, chudoba a válka. Od druhé světové války prosazovala vláda USA deregulované trhy jako prostředek k omezení konfliktů a k podpoře cílů svých politik jak uvnitř svých hranic, tak mimo ně. Součástí tohoto postupu byla privatizace veřejných služeb a oslabování předpisů v pracovní a ekologické oblasti, v zájmu podpory investování a rozvoje obchodu.

Privatizace byly prováděny podle jednotného re-

ceptu bez ohledu na místní podmínky, historii a politické danosti. V extrémním případě, o němž informuje platforma Social Watch z Bahrajnu, plán reformy celé národní ekonomiky byl vypracován americkou soukromou konzultační firmou McKinsey & Co.

V Srbsku odsoudila Antikorupční rada, která je poradním orgánem vlády, skutečnost, že privatizační zákon schválený roku 2001 otevřel dveře mimořádným možnostem korupce a vytváření monopolů, praní špinavých peněz a ‚loupení‘ společnosti ve státním a společenském vlastnictví ‚magnáty‘ a ‚skupinou mocných lidí‘, kteří dělají zákony tak, aby odpovídaly jejich soukromým zájmům.

Korupce podkopává právní stát a porušuje princip rovného přístupu ke zdrojům a základním službám. Je tedy trvalou hrozbou lidským právům a je zmiňována jako vážný problém ve zprávách Social Watch z Vietnamu, Mozambiku a mnoha dalších zemí. Pro řadu zemí platí to, co popisuje zpráva z Rumunska: „Vlastnická práva, silně prosazovaná po roce 1989 jako úhelný kámen nové ‚liberální demokracie‘, jsou flagrantně porušována manipulátory, kteří sehráli hazardní hru s procesem privatizace. Někteří z nich zbohatli díky svým dřívějším vazbám na nomenklaturu nebo Securitate. Jiní tahali za nitky v soudnictví a zmocnili se vydíráním a podvodny většiny majetku znárodněného komunistickým režimem. A ještě další nadělali jmění s pomocí dřívějších soudruhů, kteří jsou nyní v klíčových veřejných funkcích a tím získali přednostní přístup ke státnímu majetku podléhajícímu privatizaci nebo k vládním kontraktům.“

„Beztrčnost mocných a lidí se styky je nejdůležitějším faktorem pokračování korupce a samozřejmě také veškerého porušování lidských práv.“ Neutěšená situace Rumunska to dokonale ilustruje.

Asi nikde není dopad špatné ekonomické politiky na lidská práva tak dramatický jako v případě zemědělství, kde mohou být miliony lidí zbaveny skoro přes noc svého základního práva na potravu. V Bangladéši, kde žijí tři čtvrtiny lidí na venkově, měla liberalizace obchodu za následek významné snížení potravinové bezpečnosti. Bangladéš podlehl tlaku bohatých dárcovských zemí, které tvrdily, že v globalizované ekonomice bude možné každý nedostatek potravinářských obilnin kompenzovat na mezinárodním trhu, a opustil svou politiku vytváření velkých zásob. „Tento rok je třeba zaplatit účet,“ oznamuje tamní platforma Social Watch. „Zátopy a cyklony způsobily značné ztráty na úrodě a Bangladéš musí kupovat rýži na mezinárodním trhu v době, kdy je nízká nabídka a ceny vyletěly nahoru.“

V Ghaně je zemědělství vynášeno jako hlavní zdroj hospodářského růstu, ale bližší pohled odhaluje v tomto rozmachu silnou genderovou nerovnost. Vládní investice podnítlí boom v exportních odvětvích, především v produkci dřeva a kakaa, kde pracují hlavně muži. Současně vláda poskytla jen malou pomoc základním potravinářským odvětvím, v nichž

působí tradičně především ženy. V důsledku toho začala stagnovat veškerá produkce obilovin a dobytka pro domácí spotřebu, stejně jako rybnářství. Když už byla potravinová krize zřejmá, prezident John Kufour vyhlásil v květnu 2008 program ke „zmírnění potíží, kterými trpí Ghaňané v důsledku eskalace cen potravin a paliv“, jehož obsahem je snížení dovozních cel na potravinářské produkty a zrušení spotřební daně z některých ropných výrobků. Ghanská platforma Social Watch vyjádřila této iniciativě podporu, přičemž však poznamenala, že „nebude přínosem pro malovýrobu, zejména ženy, které v Ghaně produkují 80 % potravin“.

Podobně v Jemenu, zemi na jedné z nejnižších příček Indexu rovnosti pohlaví (Gender Equity Index), žebříčku sestavovaného síti Social Watch, jsou chudé ženy pracující hlavně v zemědělství a pastevectví víc postiženy dopadem liberalizace obchodu a růstem cen obilí. Místní koalice Social Watch udává, že „většina občanských zdrojů (výzkumných institucí a dalších organizací) se domnívá, že oficiální politiky nejsou založeny na správně promyšlené ekonomické politice, provádějí se náhodným způsobem a mění se v nástroje ochrany zkorumpované menšiny, jež si pohrává se zdroji a bohatstvím státu a nechává většinu chudého obyvatelstva snášet tíži takzvaných ‚ekonomických reforem‘, které nemají viditelné účinky.“

Korupce a špatně navržené politiky nejsou výlučně věcí rozvojových zemí. V České republice charakterizoval bývalý prezident Václav Havel privatizační proces jako ‚mafianský kapitalismus‘ a místní platforma Social Watch nám ve své zprávě v pravý čas připomíná, že „značná část ztrát zbankrotovaných bank a fondů byla uhrazena daňovými poplatníky“. Daňová reforma přijatá roku 2007 je charakterizována

INDONÉSIE:

„Domácí násilí, zejména napadání žen manželi a děti rodiči, často propuká v dobách rostoucího ekonomického napětí. Dospělí a zejména muži, kteří ztrácejí naději a jsou drceni pocitem bezmoci, s mnohem větší pravděpodobností fyzicky napadají slabé a zranitelné členy rodiny. V době, kdy podíl nezaměstnaných a částečně zaměstnaných dosahuje 39 %, je mnohem víc rodin na hraně.“

ITÁLIE:

„Ačkoliv se Itálie zavázala, že jako přední cíle své politiky rozvojové pomoci stanoví snížení chudoby, dosažení rovnosti pohlaví a Rozvojové cíle tisíciletí, kvantita a kvalita jejího financování určeného na podporu všeobecného přístupu ke zdravotním službám, vodě a vzdělání je pořád pod evropskými a mezinárodními standardy.“

slovy „chudým brát a bohatým dávat“. Podobná slova používá kanadská Social Watch: „Kanada patří k malé skupině zemí, které snížily úroveň zdanění takovým způsobem, aby z toho měli největší prospěch ti, kdo jsou už dnes nejbohatší.“ V Paraguaji, kde je daňový systém tak nespravedlivý, že se vůbec nedaní příjmy, nedávné reformy státních příjmů „rozšířily daňovou základnu tím, že získávají příjmy hlavně z nepřímých daní. Jejich tíha padla hlavně na střední třídu a chudé,“ přičemž lidé s vysokými příjmy nadále nijak významně nepřispívají do státní pokladny.

Závod o to, kdo dřív dosáhne na dno v daňové politice, je výsledkem vzájemné soutěže zemí o přilákání zahraničních investorů. Vytvářejí se „zóny volného obchodu“ vyjmuté z národní daňové povinnosti (a někdy také ze zákonů a ústavních záruk à la Guantánamo). V Maroku „jsou bezcelní zóny často

obviňovány z porušování ekonomických a sociálních práv dělníků“ a v Ugandě je situace práv lidí pracujících v odvětvích pěstování květin a hoteliérství „vážná a zhoršuje se“.

Klíčovou složkou jakékoli strategie snižování chudoby a uskutečňování práv ESC je zajištění nejpodstatnějších sociálních služeb (vzdělání, zdravotní péče, pitná voda). Skupiny Social Watch podávají zprávy o kvalitě těchto služeb a v poslední době také zkoumají, jak jsou přesně placeny a kým. Brazilská Social Watch došla po podrobném přezkoumání státního rozpočtu k závěru, že „ve spleti nepřímých daní, přímých příspěvků do systému sociálního zabezpečení jako podmínky pro přiznání dávek a odvádění části těchto peněz na jiné účely jsou zvýhodněni právě ti lidé, kteří financují programy na prosazování práv ESC“. Řečeno jinými slovy, nedochází k vůbec žádné

KAMERUN A OBČANÉ S POSTIŽENÍM: MNOHO PŘIJATÝCH ZÁVAZKŮ, MÁLO VÝSLEDKŮ

Federation of Civil Society Organizations of Cameroon (FOSCAM)¹

Šedesát let po Všeobecné deklaraci lidských práv a devět po deklaraci Africké dekády zdravotního postižení jsou práva lidí s postižením v Kamerunu stále ignorována.

Kamerun podepsal a přijal většinu mezinárodních dohod týkajících se míru, bezpečnosti a rozvoje. Nicméně, když byla přijata v roce 2006 Konvence o programu pro celosvětovou aktivitu ve prospěch lidí s postižením, schválená OSN v roce 1981, Kamerun tento dokument, který vstoupil v platnost v dubnu 2008, nepodepsal.

V březnu 2000 se v Kamerunu uskutečnila schůzka Národní řídicí komise pro aktivitu Africké dekády zdravotního postižení (ADPD 1999 – 2009), jejímž výsledkem byl návrh akčního plánu v roce 2002. Pro rok 2008 byl ohlášen vznik Národní kontrolní komise, ale dosud nebyla vytvořena. Nevznikly ani žádné národní strategie pro uskutečnění Národního plánu.

Do dnešní doby jsou v Kamerunu práva lidí s postižením, v nelepším případě, uznána pouze na papíře. Navzdory přijatým mezinárodním dohodám, odráží absence specifických státních politik chybějící opravdu přijaté závazky ohledně práv lidí s postižením. ■

1 ANACLAC, COSADER, UNAPHAC, Club UA-Cameroon, APICA, CIPI, IDF Bamenda, ADEID, CNJD, CANADEL, CAMNAFAW, CNJD, CIPI, CRADIF, APRIS, APSC, CERUT, CRADEC, DMJ a CGT-Libertés.

MOLDÁVIE:

„Neexistuje efektivní zákonný opravný prostředek proti genderové diskriminaci. Nedostatek citlivosti vůči genderu pocíťovaný na soudech a úřadech střežících dodržování zákonů způsobuje, že je ženám odírána spravedlnost, zvláště v případech násilí na genderovém základě.“

PORTUGALSKO:

„Osmnáct procent obyvatel je pod hranicí chudoby. Tento údaj je ještě závažnější, pokud vezmeme v úvahu, že hranice chudoby v Portugalsku odpovídá přibližně 52 % hranice chudoby pro všech 25 členů EU (EU-25) a méně než polovinu této hranice v původní patnáctce (EU-15). Navíc je Portugalsko jednou z nejnerovnějších zemí v EU: roku 2006 byl příjem nejbohatších 20 % obyvatelstva 6,8krát vyšší než příjem nejchudších 20 %.“

SLOVINSKO:

„Chudoba mezi starými lidmi a dětmi v předchozím desetiletí vzrostla ... Nevládní organizace pracující s marginalizovanými skupinami a ombudsman pro lidská práva odsoudili sociální diskriminaci, která způsobuje vysokou úroveň chudoby a bezdomovectví mezi starými a nemocnými lidmi, Romy, matkami s malými dětmi a v dalších sociálních skupinách s minimálním majetkem.“

TANZANIE:

„Globalizace proměnila Tanzanii v trh pro zfalšovaná léčiva včetně padělků antibiotik, hormonů, steroidů a léků proti malárii, rakovině a různým virózám. V roce 2005 překročil objem prodeje falšovaných léků v celosvětovém měřítku 3,5 miliardy USD ročně a pokud se proti tomu nic nepodnikne, může se do roku 2010 zvýšit na 75 miliard USD. Zvláště škodlivé jsou padělky léků proti malárii: na tuto nemoc umírá ročně asi milion lidí a podle Světové zdravotnické organizace by se přibližně jedné pětiny těchto úmrtí dalo zabránit, pokud by se k léčení použila skutečná léčiva.“

přijímají rozhodnutí, prokazují malou schopnost reagovat konstruktivně na kampaně lidských práv a jejich návrhy, a mobilizování širokých kampaní za lidská práva je nadále obtížné. Občané příliš nevěří, že by jejich aktivita mohla vést k pokroku, a velmi se zdráhají zapojit do iniciativ občanské společnosti.“

Litevci se také stavějí velmi skepticky ke své schopnosti bránit vlastní práva. V průzkumu konaném roku 2006 odpověděly tři čtvrtiny respondentů, že byla porušena jejich práva a že si nestěžovali. Čtyřiasedmdesát procent respondentů prohlásilo, že by se neobrátilo na státní instituce se žádostí o nápravu, protože by to podle nich bylo marné. Co je ještě horší, litevští aktivisté Social Watch konstatují, že „také veřejnost se podle všeho vzdala lidových protestů, které úřady obvykle ignorují“.

Tato zjištění jsou v ostrém protikladu se zkušenostmi skupiny Social Watch v Beninu. V této africké zemi začala roku 2003 decentralizace vlády, jež poskytla 77 komunám řídicí a administrativní autonomii, při níž mohou samy určovat místní priority a volit prostředky k řešení problémů. V důsledku toho se mobilizovaly organizace občanské společnosti a začaly tlačit na stát, aby zvýšil finanční podporu takzvaným mezikomunálním solidárním fondům a poskytoval také různé dotace komunám, na jejichž správu zblízka dohlížíjí občané. Objem těchto finančních fondů vzrostl v letech 2003 až 2008 z 1,6 milionu USD na 4,9 milionu USD.

V Kolumbii došlo v posledních letech navzdory politickému násilí k zesílení sociální mobilizace venkovského obyvatelstva, domorodých národů, odborů, lidí afrického původu, žen, oběti zločinů spáchaných státem, gayů, lesbiček a aktivistů lidských práv. Tato mobilizace byla zaměřena proti neustálému porušování práv, na podporu vyjednání míru v ozbrojeném politickém a sociálním konfliktu a na řešení vážné humanitární krize.

Pozorovatelé ze Zambie vyjadřují všeobecně sdílený názor, když prohlašují, že „jak stát, tak mezinárodní společenství nese vinu za „zločiny proti lidskosti“, k nimž patří nejmenší očekávaná délka života u lidí mladších 40 let, vysoká úmrtnost všeobecně a zejména v mateřství, rostoucí negramotnost, násilí proti ženám a velmi vysoká úroveň chudoby“.

V Senegalu „politika strukturálních úprav zahrnující privatizaci nejzákladnějších služeb (voda, energie, doprava) nedosáhla deklarovaného cíle znovuoživení ekonomiky. Ve skutečnosti tato politika zbavila zemi průmyslu, což mělo katastrofální sociální následky: ztrátu tisíců pracovních míst, mimořádně vysokou nezaměstnanost a masivní migraci do velkých měst.“ V této souvislosti „oficiální mechanismy k prosazování a ochraně lidských práv spíše zeslábly než posílily“ a veřejné projevy opozice jsou omezovaly častými zákazy protestních akcí, obtěžováním novinářů a beztrestností osob, které

redistribuci bohatství. V Indii, která je společně s Brazílií považována za jednu z úspěšně se rozvíjejících ekonomik, sice HDP roste o víc než 9 % ročně, ale „otázka, zda bude vláda poskytovat základní služby marginalizovaným a zranitelným sektorům, zůstává bez odpovědi“.

Podepsáním Severoamerické dohody o volném obchodu (NAFTA, North American Free Trade Agreement) s USA a Kanadou se Mexiko stalo první rozvojovou zemí, která vstoupila do tohoto druhu „partnerství“ se všemi souvisejícími makroekonomickými podmínkami. Mexiko se oficiálně zavázalo, že „zaručí neomezený respekt k lidským právům a k boji za jejich prosazování a obranu,“ ale mexická skupina Social Watch dochází k závěru, že „ekonomický model, jehož přezkoumání stát odmítá, nepodporuje reálný rozvoj, ale vytváří sociální nespravedlnost, ničí životní prostředí a různými způsoby porušuje občanská, politická, ekonomická, sociální, kulturní a ekologická práva obyvatel“.

V Kostarice, zemi, kde stát tradičně zaručoval všeobecný přístup k základním sociálním službám,

se uzavření Dohody o volném obchodu (Free Trade Agreement, FTA) s USA stalo vysoce kontroverzní otázkou. Bylo vyhlášeno referendum o FTA, ale přívrženci volného obchodu namísto povzbuzování racionální debaty o těchto otázkách spustili kampaň, jež otevřeně usilovala o vyvolání strachu mezi voliči. Poté, co bylo odhaleno rozsáhlé porušování volebních zákonů, byl nucen rezignovat viceprezident. Dohoda ale zůstala v platnosti a země se tak stala zranitelnější důsledky krize, která přišla ke konci roku 2008, k čemuž přibyl zatím neřešený problém, jak obnovit důvěru v demokratické instituce.

V Malajsii mezitím protesty proti FTA s USA dosáhly toho, že tato dohoda nebyla podepsána před vypršením předběžné dohody roku 2007. Místní Social Watch prohlašuje, že „je třeba uvolnit vládní kulturu utajování, jestliže má v zemi zavládnout otevřenost, povinnost skládat účty ze své činnosti a transparence nutná pro širokou účast veřejnosti na ekonomickém rozvoji“.

Tyto prvky jsou podmínkou účasti veřejnosti, nemusí však stačit. V Polsku „ti, kdo